

GRAD ZAGREB

Skupština Grada Zagreba – Povjerenstvo za ravnopravnost spolova
Duga Zagreb – dom za djecu i odrasle žrtve obiteljnog nasilja
Zaklada Zajednički put

NEVIDLJIVE
osobe starije životne dobi

Obrada rezultata istraživanja provedena za potrebe Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba -
Skupština Grada Zagreba

ISKUSTVO I STAVOVI O NASILJU PREMA OSOBAMA STARIJE ŽIVOTNE DOBI

lipanj 2023₁

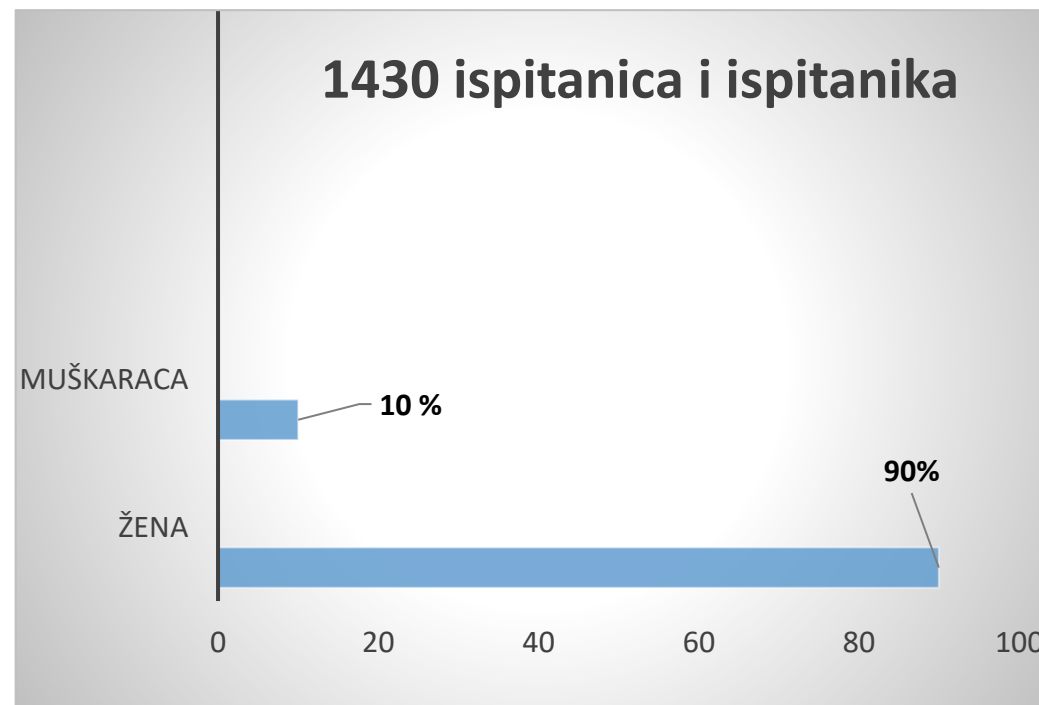
ISTRAŽIVAČKI SADRŽAJ, METODOLOGIJA

Cilj istraživanja, uzorak i instrumenti prikupljanja podataka

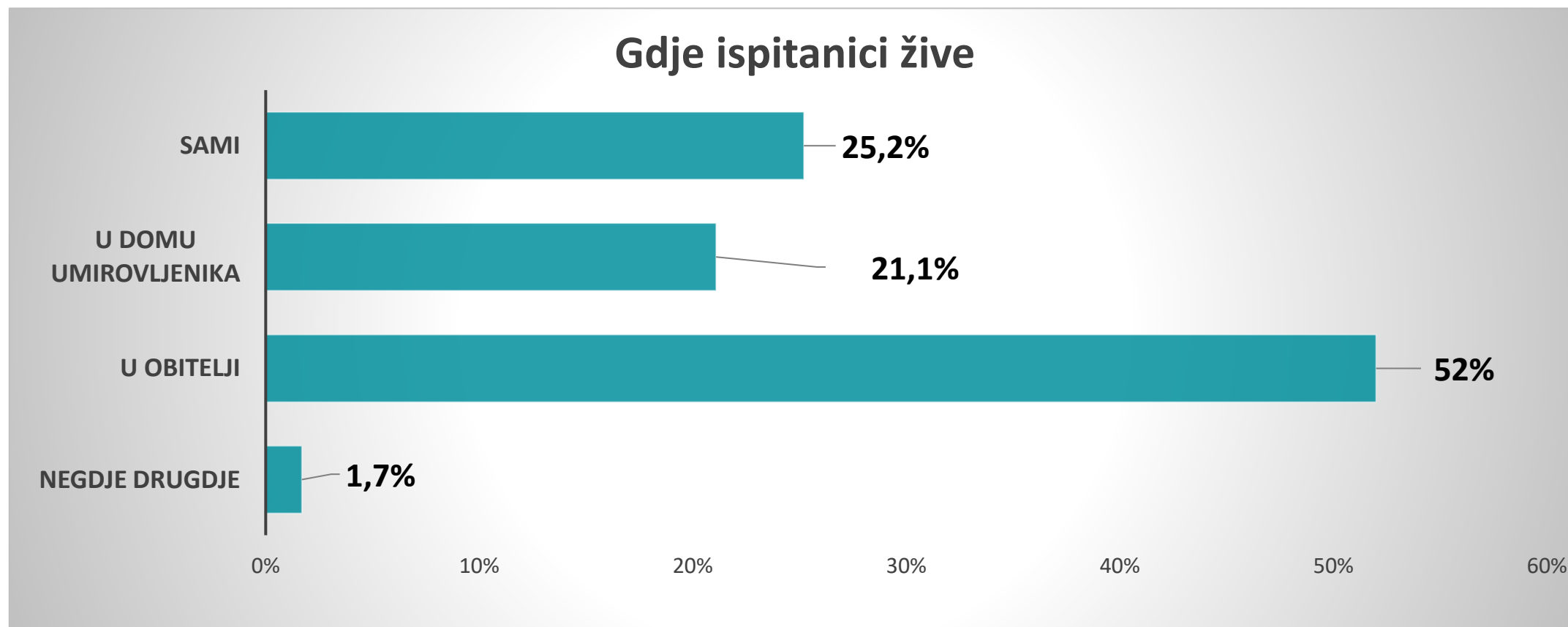
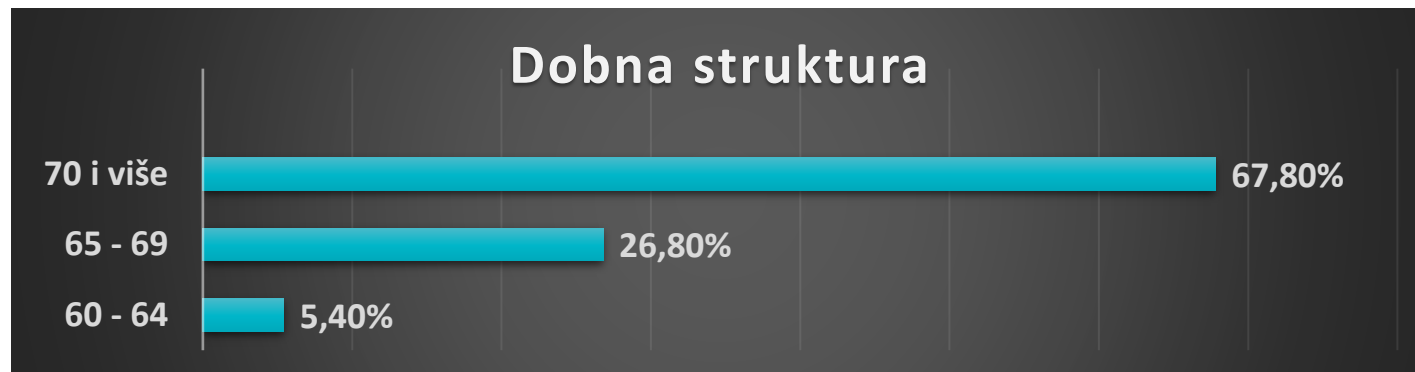
Cilj ovog istraživanja je ispitati iskustva o nasilju prema osobama starije životne dobi, ispitati koje vrste nasilja doživljavaju ili su doživljavale, u kolikoj se mjeri ono događa, ispitati njihove stavove o tome te doznati jesu li takve događaje prijavljivali i kome, odnosno, ako nisu koji su tome bili razlozi. Ciljana populacija su žene iznad 65 godina, a anketni je upitnik ponuđen i muškarcima također starije životne dobi. Anketa je provedena u okviru kampanje pod nazivom 'Nevidljive' putem anketnog upitnika tiskanog na letku koji je potencijalnim ispitanicama i ispitanicima bio dostupan ispuniti na više desetaka lokacija, a kojim je obuhvaćeno cijelo područje Grada Zagreba: od domova umirovljenika, prostora mjesnih odbora i gradskih četvrti Grada Zagreba gdje se okuplja populacija umirovljenika, te drugim gradskim ustanovama i institucijama.

Upitnik je sadržavao 11 pitanja, od kojih je šest bilo otvorenih. Tijekom istraživačkog razdoblja od siječnja do svibnja 2023. upitnik je ispunilo **1430** ispitanica i ispitanika što čini relevantan uzorak za populaciju starije životne dobi u Gradu Zagrebu. Upitnik je ispunilo 90% žena i 10% muškaraca. Najveći broj ispitanica i ispitanika (njih 67%) čine osobe u dobi od 70 i više godina. U obradi rezultata istraživanja obuhvaćeno je i 5,4% ispunjenih anketnih listića koje su popunile ispitanice i ispitanici u dobi između 60 i 64 godine, također umirovljenici.

Najveći broj ispitanih živi u obitelji (52,0%), u domu umirovljenika 21,1%, a nešto više od 25% je onih koji žive sami, dok je samo 1,7% ispitanih odgovorilo da žive negdje drugdje, ali nisu naveli gdje.

Struktura uzorka

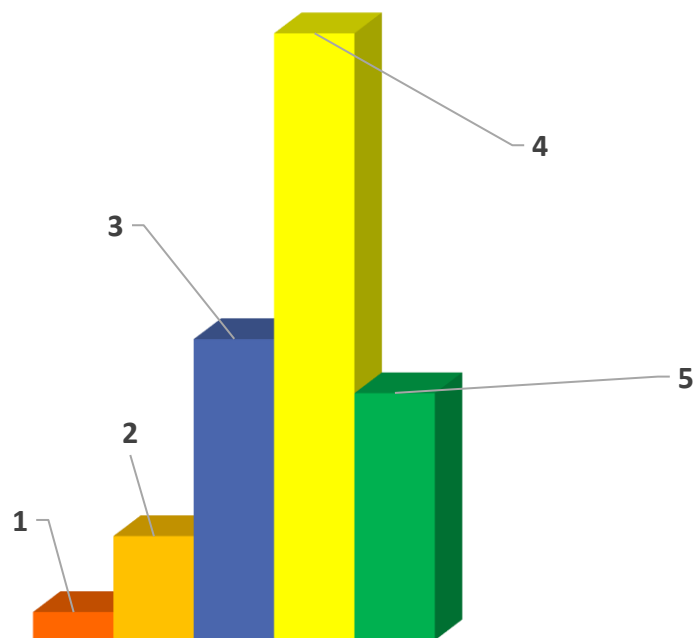

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

OCJENE ODNOSA DRUGIH PREMA NJIMA KAO OSOBAMA STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Pitanje: Kako se ljudi odnose prema vama: poštuju li vas, brinu li za vaše zdravlje, financije i sigurnost?
Ocijenite ocjenom od 1 (*uopće se ne brinu i ne poštuju*) do 5 (*izrazito se brinu i poštuju*):

ocjena 1	ocjena 2	ocjena 3	ocjena 4	ocjena 5
2,2%	8,1 %	23,4%	47,1%	19,2%

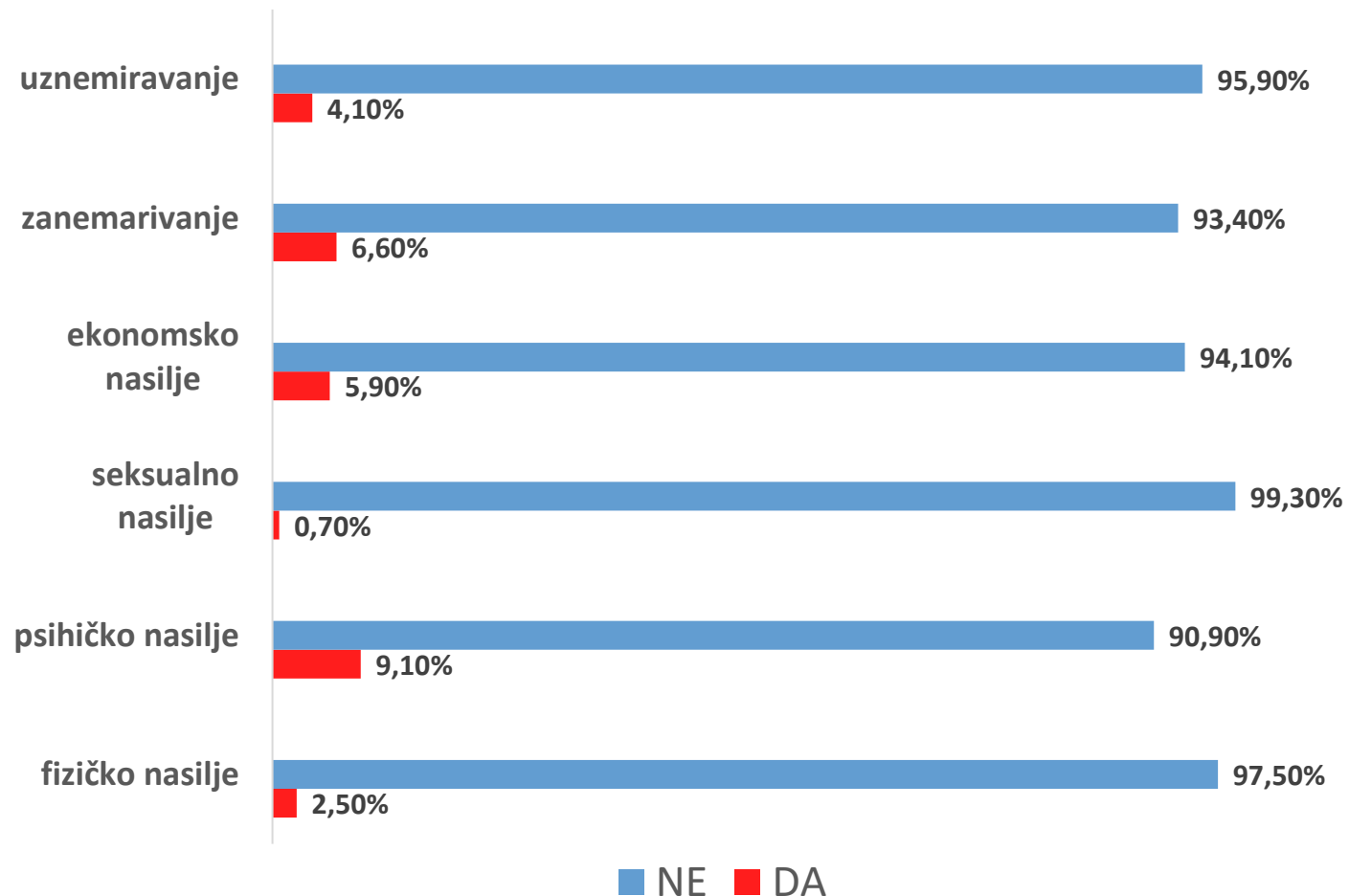

Najviše zadovoljstva odnosom drugih ljudi prema njima u njihovoj bliskoj okolini (ocjenama vrlo dobar i odličan) dali su ispitanici koji žive u obiteljima (njih 72,5%), potom oni koji žive u domovima umirovljenika (68%), a najmanje su takve ocjene davali oni koji žive sami. Štoviše, udio samaca u ocjeni nedovoljan je čak 60%, a trećinu čine u ocjeni dovoljan.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

NASILJE DOŽIVJELO 19,3 % OSOBA STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Pitanje: Jeste li doživjeli neki od navedenih oblika nasilja u starijoj životnoj dobi?

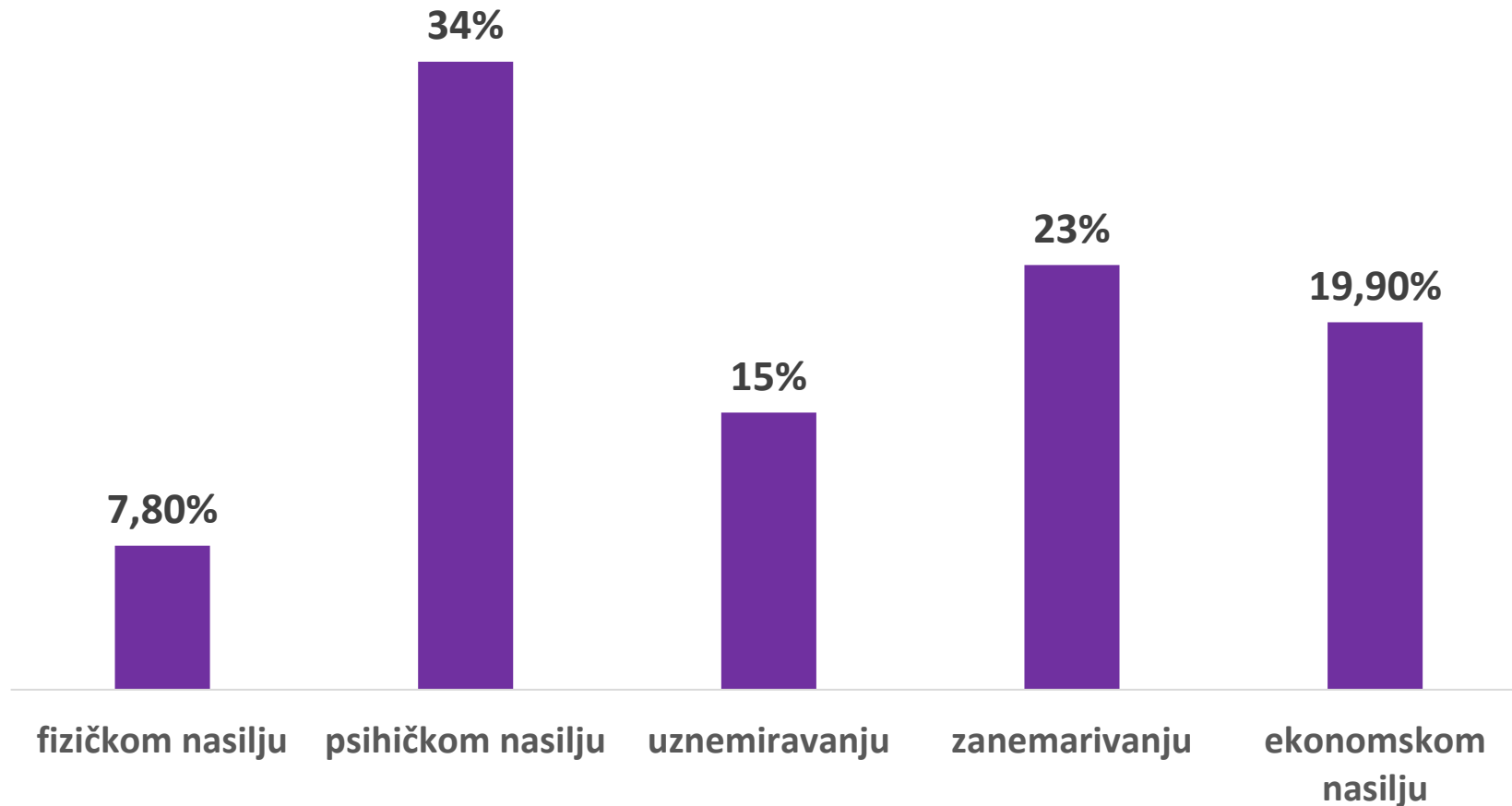

19,3 posto ispitanika doživjelo je jedan ili više oblika nasilja (u apsolutnom iznosu riječ je o 276 osoba. Najzastupljeniji su psihičko nasilje, zanemarivanje i ekonomsko nasilje (gdje navode uskratu sredstava za život) te uznemiravanje (gdje navode i spolno uznemiravanje). Fizičko nasilje doživjelo je 2,5% ispitanica i ispitanika.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

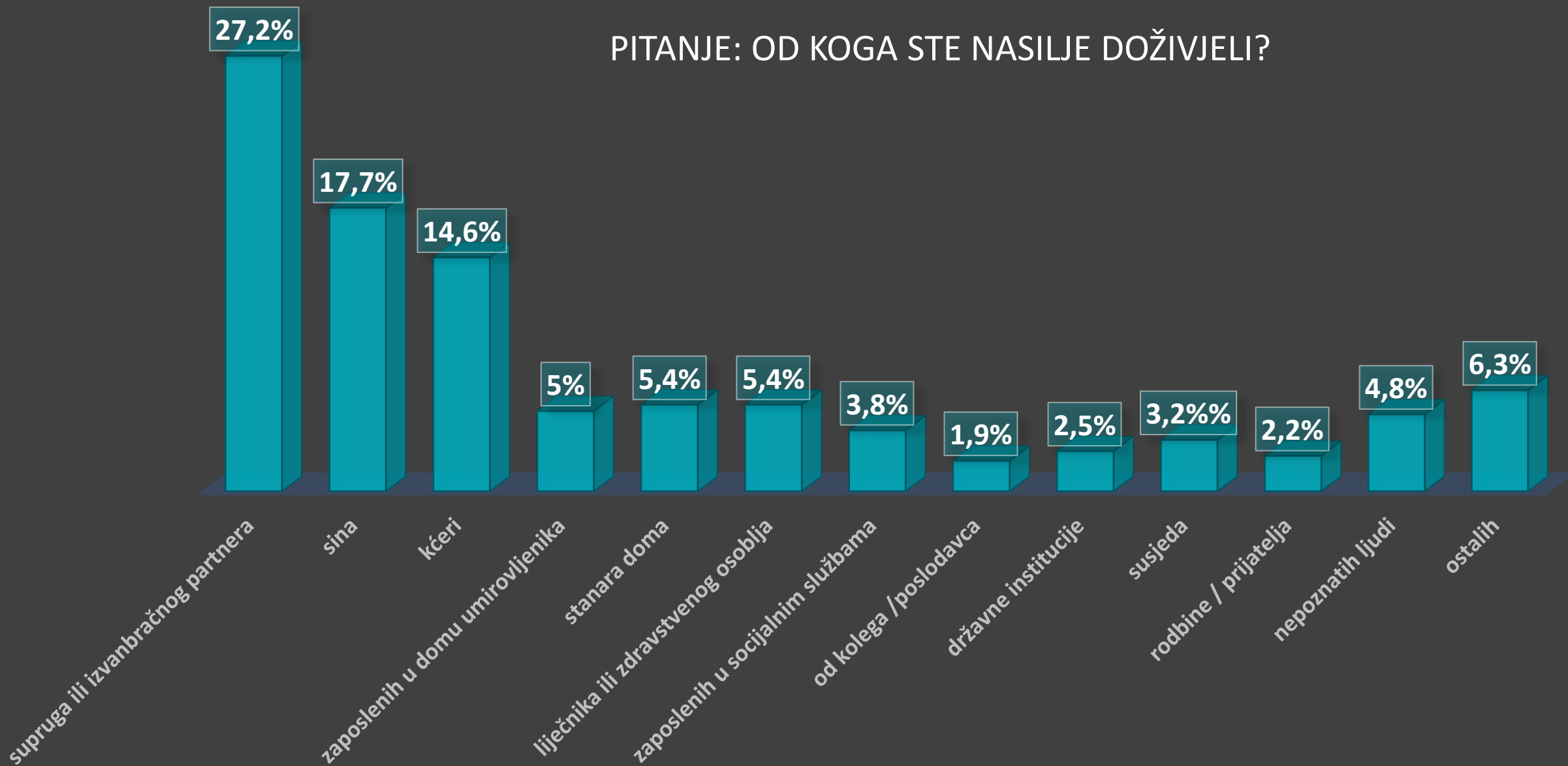
KOJEM OBLIKU NASILJA SU ŽRTVE NAJČEŠĆE IZLOŽENE

Pitanje: Ako ste doživjeli neki od oblika nasilja ili više njih, kojem nasilju ste bili (ili još jeste) najčešće izloženi?

Ispitanici koji su naveli da su nasilje doživjeli najmanje jedanput, u ovom pitanju odgovaraju kojem su obliku nasilja bili najčešće izloženi i koje se ponavljalo. Svaki treći s iskustvom doživljenog nasilja navodi da je riječ o psihičkom nasilju (34%). Svaki peti ističe zanemarivanje (23%), a u stopu ga prati i ekonomsko nasilje najčešće kao uskrata sredstava za život. Fizičko nasilje kao ono koje se najčešće ponavljalo iskazuje 7,8 % ispitanih, koji su u prethodnom pitanju (bila je riječ o 19,3 % ispitanika) iskazali da su doživjeli ili da trpe neki od oblika nasilja.

PITANJE: OD KOGA STE NASILJE DOŽIVJELI?

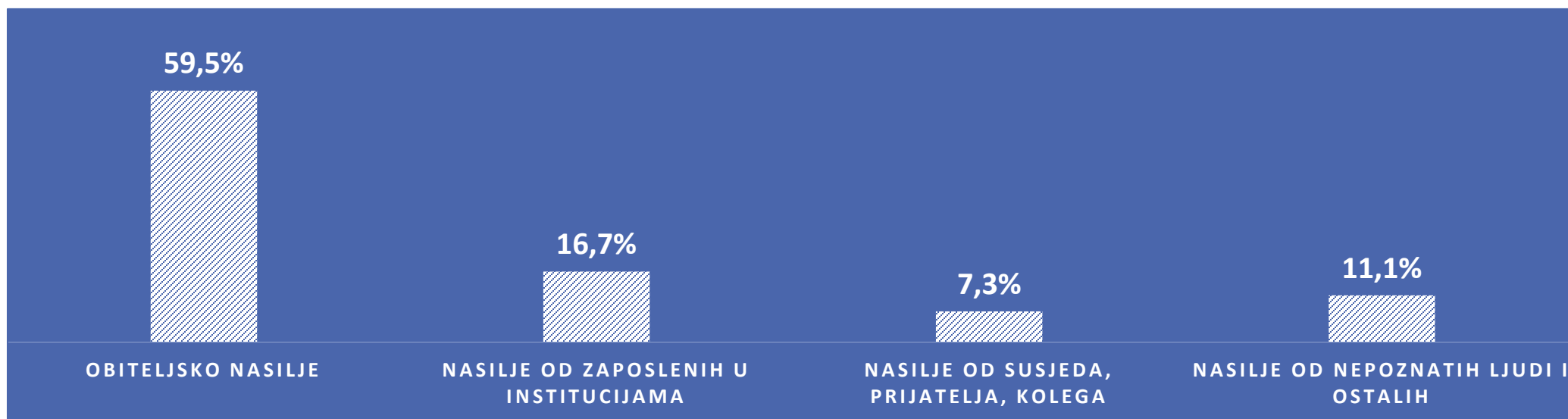

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

TKO SU POČINITELJI NASILJA

Na prvom mjestu kao počinitelje nasilja ispitanice i ispitanici navode supružnike ili izvanbračne partnere (27,2%), Vrlo su se visoko kao počinitelji nasilja pozicionirali i sinovi (17,7%) te kćeri (14,6%). Možemo zaključivati da čak 60 % nasilja koje dožive osobe starije životne dobi počine njima bliske osobe, iz najužeg kruga obitelji.

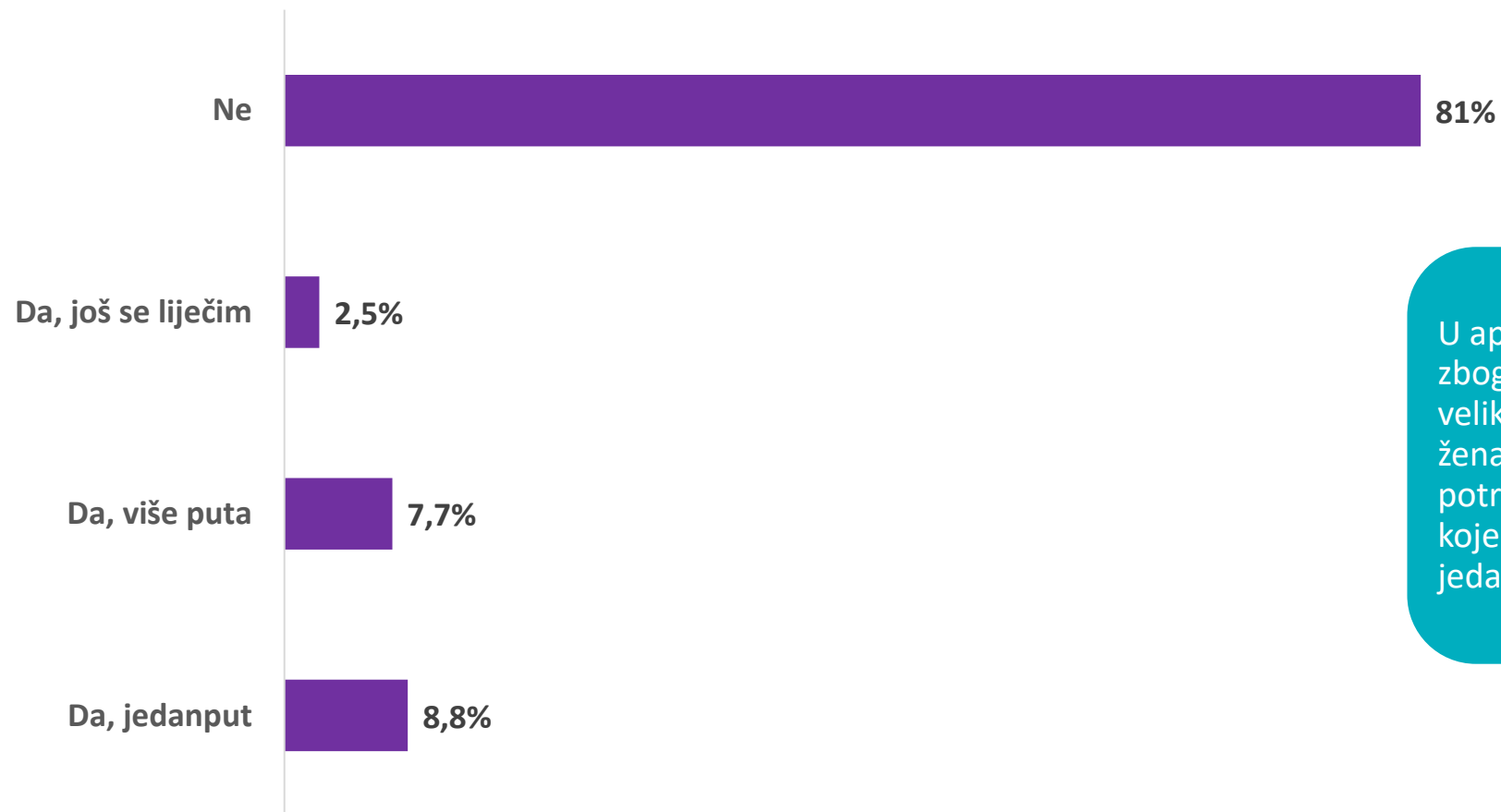
Na razini od po 5% kao počinitelje nasilja ispitanice i ispitanici navode zaposlenike domova umirovljenika, liječnike i drugo zdravstveno osoblje, a gotovo 4% navodi zaposlenike socijalnih službi. Stavimo li u jednu kategoriju zaposlenike zdravstvenih ustanova i socijalnih službi, domova umirovljenika i državnih institucija, od svih kojima se osobe starije životne dobi obraćaju i o kojima su na više načina ovisne nasilje doživi čak 16,7% ispitanih. Da nasilje dožive od nepoznatih ljudi navelo je 4,8% sudionika ankete, a čak 6,3% od 'ostalih ljudi', gdje nisu precizirali tko su oni makar je postojala mogućnost navesti u slobodnom odgovoru na to pitanje. Nasilje od susjeda (3,2%) i članova dalje rodbine i prijatelja (2,2%) te kolega na poslu i poslodavaca (1,9%) doživjelo je 7,3% ispitanih.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

JESU LI ŽRTVE POTRAŽILE POMOĆ

Pitanje: Jeste li ikad zbog doživljenog nasilja u starijoj životnoj dobi zatražili liječničku pomoć (zbog tjelesnih ozljeda, narušenog psihičkog zdravlja kao posljedice nasilja)?

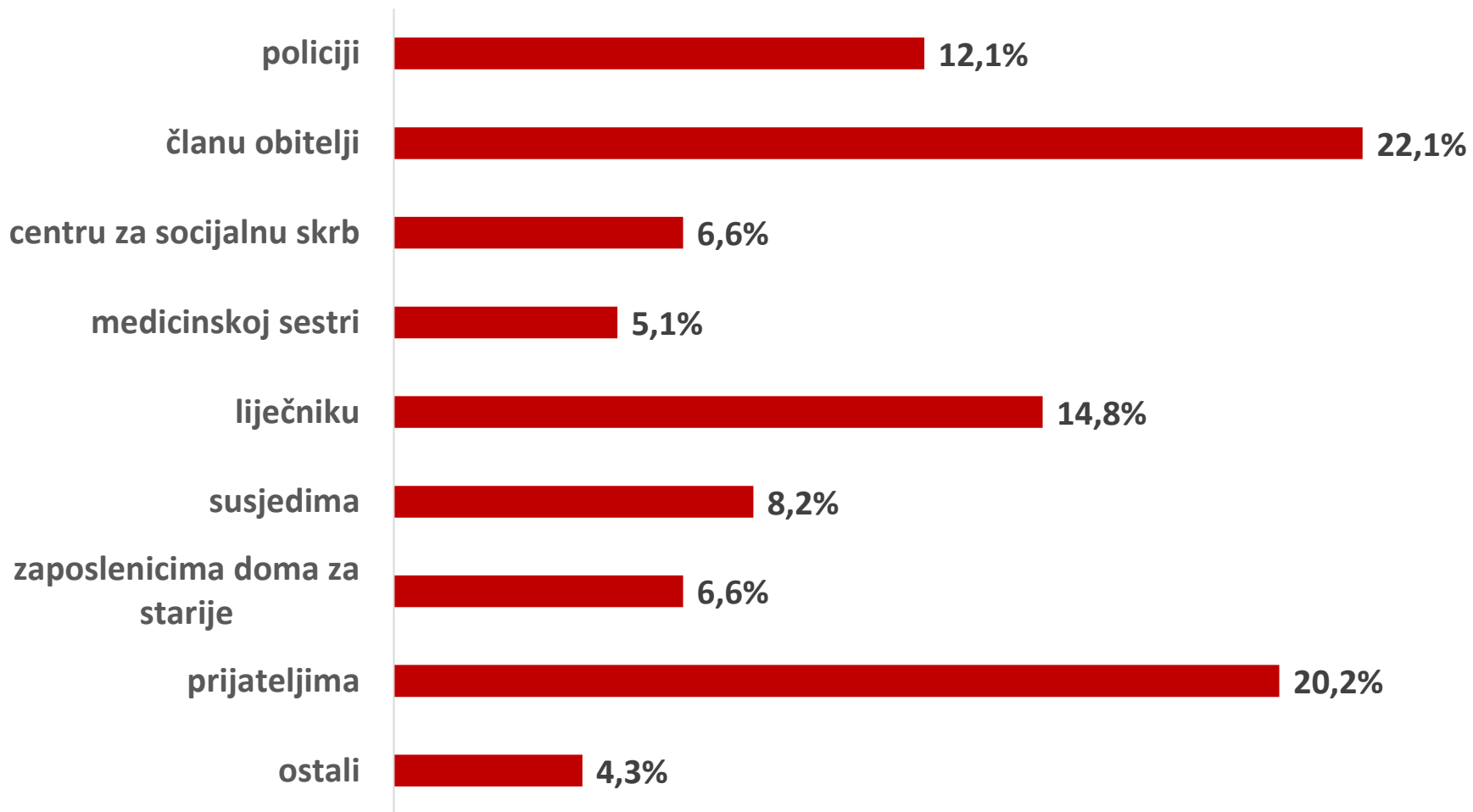

U apsolutnom iznosu, liječničku su pomoć zbog posljedica nasilja potražile 52 osobe, velikom većinom je riječ o ženama, a sedam se žena još uvijek liječi. Da liječničku pomoć nije potražilo iskazale su 222 ispitanice i ispitanika, koje su također doživjele nasilje najmanje jedanput u starijoj životnoj dobi.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

JESU LI ŽRTVE PRIJAVLJIVALE NASILJE

Pitanje: Ako ste to nasilje prijavili ili se o njemu povjerali, navedite kome?

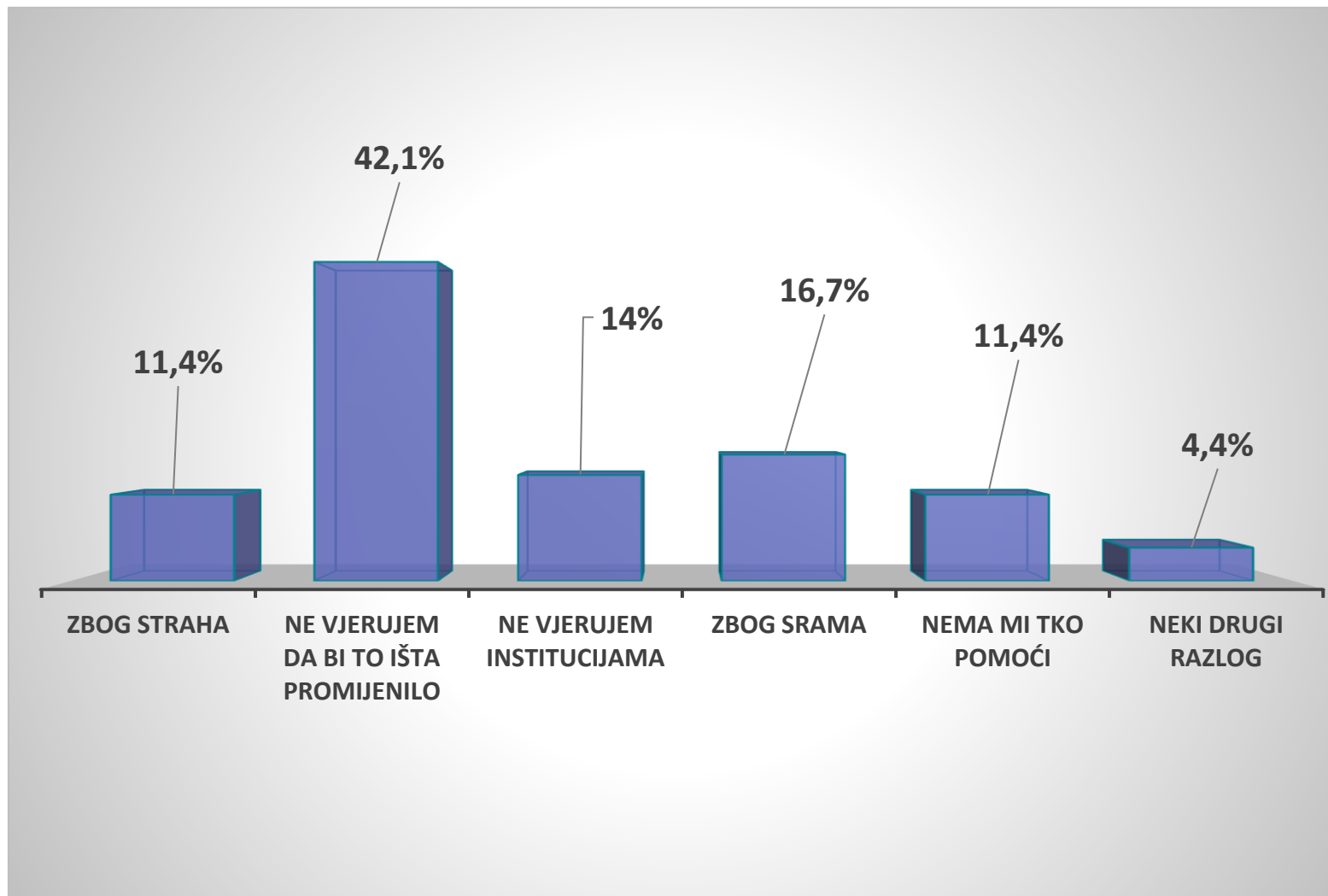
Sudionici u istraživanju navode kome su nasilje prijavljivali, ili kojoj su se osobi ili instituciji o nasilju koje trpe povjerali. Od gotovo 20 posto ispitanica i ispitanika koji su iskazali da su doživjeli ili doživljavali nasilje prijavu policiji podnijelo je njih tek 2 posto. U apsolutnom iznosu 31 osoba podnijela je prijavu policiji.

Na drugom mjestu onih koji su primali prijave od osoba starije životne dobi da trpe nasilje su liječnici - 38 ispitanica se je požalilo njima, a 13 medicinskoj sestri. Prijatelji i članovi obitelji najčešće su osobe kojima su se žrtve nasilja povjerali (52 je reklo prijateljima, 57 članovima obitelji, a 21 susjedima). Centru za socijalni rad i zaposlenicima doma za starije nasilje je prijavilo po 17 ispitanica i ispitanika.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

O RAZLOZIMA ZAŠTO ŽRTVE NE PRIJAVLJUJU NASILJE

Pitanje: Ako niste prijavili nasilje, navedite koji je glavni razlog zašto niste prijavili nasilje koje ste doživjeli u starijoj životnoj dobi?

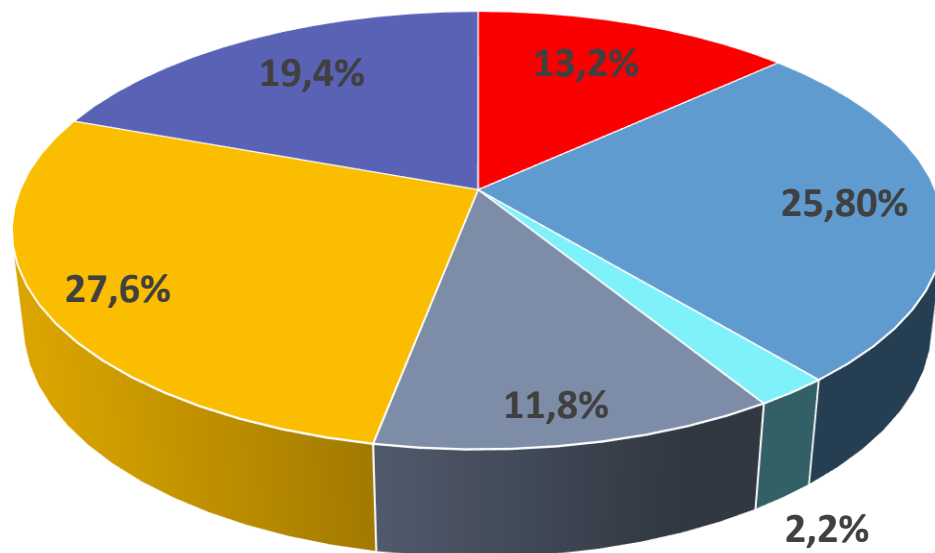

Osobe koje su nasilje doživjele, a nisu ga prijavile, iskazuju u anketi kako to nisu učinile jer ne vjeruju da bi to išta promijenilo (42,1%) i jer ne vjeruju institucijama države (14%), odnosno, smatraju da im nema tko pomoći (11,4%). Strah i sram također igraju veliku ulogu kod donošenja odluke prijaviti nasilje ne (16% njih to nije učinilo zbog srama, a 11% zbog straha).

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

PREPOZNAJEMO LI NASILJE PREMA OSOBAMA STARIJE ŽIVOTNE DOBI U SVOJOJ OKOLINI

Pitanje: Poznajete li osobe starije životne dobi u vašoj okolini koje su doživjele neke od navedenih oblika nasilja?

- fizičko nasilje
- psihičko nasilje
- seksualno nasilje
- ekonomsko nasilje
- zanemarivanje (uskrata sredstava za život)
- uznemiravanje (uključujući i spolno)

O puno većoj prisutnosti nasilja prema osobama starije životne dobi svjedoče ispitanici u odgovoru na pitanje poznaju li u svojoj okolini osobe koje doživljavaju neke od oblika nasilja. Čak 35% ispitanica i ispitanika iskazuje kako poznaju ljude iznad 65 godina koji doživljavaju nasilje, a na prvom mjestu ističu zanemarivanje (252 osobe poznaju druge osobe starije dobi koje trpe zanemarivanje), potom psihičko nasilje (235 osoba iskazuje da poznaju ljude koji trpe taj oblik nasilja, a 120 ispitanih iskazuje da poznaju ljude koji doživljavaju fizičko nasilje).

TEMELJNI ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA

- U značajnoj mjeri (19,3%) građanke i građani Zagreba starije životne dobi dožive i/ili doživljavaju nasilje (od 1430 ispitanica i ispitanika njih 276 iskazalo je da su doživjeli i/ili da doživljavaju neki od oblika nasilja). **To znači da svaka peta osoba iznad 65 godina života u toj dobi doživi neki od oblika nasilja.** U najvećem broju riječ je o ženama, ispitanica je bilo 90 %, a ispitanika 10 % ili 143 u apsolutnom iznosu.
- Najzastupljenije je psihičko nasilje, a odmah potom iskazuju ekonomsko nasilje te zanemarivanje, koje jasno prepoznaju kao jedan od oblika nasilja (ističući da je riječ o uskrati sredstava za život, onemogućavanju liječenja i uskrati pomoći i brige za zdravlje). Psihičko nasilje trpi 130 osoba od čega je 85% žena, zanemarivanje 95 osoba, od čega je 84,2% žena, a ekonomsko nasilje trpi 85 osoba, od čega je 84,7% žena.
- **Da su doživjeli uznemiravanje iskazalo je 59 osoba, od čega je 94,9% žena, a seksualno nasilje doživjelo je 10 osoba, od čega je 90% posto žena. Istraživanje pokazuje kako su žene u značajnijoj mjeri više žrtve pojedinim oblicima nasilja kao što je uznemiravanje** (unutar kojega se navodi i seksualno i uvjetovano rodnim ulogama), a koje je iskazalo tek 6% muškaraca, dok se značajna razlika vidi na ekonomskom nasilju, kojega doživljava 27% muškaraca.
- **Fizičko nasilje također se iskazuje u visokoj mjeri, njega je doživjelo i/ili doživljava 120 osoba, od čega je 91,7% žena.**
- **Najzastupljenije je nasilje u obitelji kojega najviše žene doživljavaju od supružnika ili partnera, a značajno je visok postotak doživljenog nasilja od sinova i kćeri (17,7 %, odnosno 14,6%).**
- **Zabrinjavajući je također podatak da gotovo 17 % ispitanica i ispitanika iskazuje da su nasilje doživjeli od zaposlenika u ustanovama i institucijama koje bi se o njima trebale brinuti (domovi umirovljenika, liječnici i zdravstveno osoblje, socijalni radnici...).**
- **Zbog posljedica nasilja liječničku su pomoć potražile 52 ispitanice i ispitanika, a 21 među njima više puta, sedam je iskazalo da se od posljedica nasilja još uvijek liječe.**
- Sudeći po odgovorima na pitanje jesu li nasilje prijavili, prijavu policiji podnijela je 31 osoba. Ukupno 104 prijave i/ili pritužbe od strane osoba koje su doživjele nasilje bile su upućene liječnicima, medicinskim sestrama, zaposlenicima u domovima za starije i zaposlenicima socijalne skrbi. Međutim, u značajnoj mjeri, ako se i potuže na nasilje, to učine prijateljima, članovima obitelji i susjedima, ali bez namjere službene prijave. **Tek osmina osoba starije životne dobi koje su doživjele i/ili doživljavaju nasilje je spremna nasilje i nasilnike prijaviti.**
- Najveći razlog neprijavlivanja nasilja je nepovjerenje da bi to išta promijenilo. Taj razlog ističe 42,1% osoba, a kad tome pridodamo i 14% iskaza onih koji institucijama ne vjeruju i onih 11,4% koji su ustvrdili da im nema tko pomoći možemo zaključiti da na odluku o prijavi nasilja najviše utječe pomanjkanje povjerenja u sustav da će se zauzeti za osobu starije životne dobi i u zaštiti njezina života i zdravlja. **To nepovjerenje iskazuje čak 67,5% ispitanica i ispitanika ili čak dvije trećine!** Strah i sram jesu prisutni kao kočnica pri odluci o prijavi nasilja, ali ne u tako značajnoj mjeri kao što je to nepovjerenje u sustav. Zbog srama 16,7% osoba ne želi prijaviti nasilnika, a zbog straha 11,4 %.
- Iako je većina ispitanika, više od 90%, iskazala da nisu doživjeli niti jedan od oblika nasilja u svojoj starijoj životnoj dobi, valja istaknuti odgovore na pitanje da li ga prepoznaju da se događa drugim starijim osobama u njihovoj okolini. **Čak 35% je iskazalo da poznaje osobe starije životne dobi koje su doživjele i/ili doživljavaju neki od oblika nasilja.** I tu percipiraju kao najčešće psihičko nasilje (25,8%) te zanemarivanje (27,6%). Percipiraju i fizičko nasilje, koje je također visoko rangirano (13%), a još više uznemiravanje, koje uključuje i seksualno, a na koje iskazuje 19,4% ispitanih.
- Što se tiče zadovoljstva, odnosno nezadovoljstva odnosom drugih ljudi prema njima kao osobama starije životne dobi u značajnoj mjeri zadovoljstvo iskazuju osobe koje žive u domovima umirovljenika i u vlastitoj obitelji. **Najveće nezadovoljstvo odnosom drugih prema njima iskazuju osobe koje žive same, čak 60 posto ispitanih samaca sudjeluje u ocjeni 1, kojom iskazuju da se drugi o njima uopće ne brinu, a trećina sudjeluje u ocjeni 2, kojom iskazuju da se drugi ljudi u njihovoj okolini o njime ne brinu.**

Obrada rezultata istraživanja „ISKUSTVO I STAVOVI O NASILJU PREMA OSOBAMA STARIJE ŽIVOTNE DOBI”, provedena za potrebe Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba - Skupština Grada Zagreba

Kvantitativna obrada rezultata istraživanja:

Snježana Beroš, sociologinja

Mirta Vranješ, komunikologinja

Kvalitativna analiza rezultata i zaključci:

Snježana Beroš, sociologinja

Renata Ivanović, sociologinja

Branka Stipić, sociologinja

INVENTA IR2 d.o.o.

Marjanovićev prilaz 7, Zagreb

Tel: +385 1 7000-211

E-mail: inventa@inventasoft.hr

Mob +385 98 424 034

INVENTA
agency